

TEMAT: Planowanie - jego rola we współczesnym nauczaniu przyrody.

Reforma szkolnictwa, w swoich założeniach stanowi przede wszystkim reformę stylu pracy ucznia i nauczyciela. Rzeczywistość obliguje szkołę do wyposażenia ucznia w umiejętności niezbędne do egzystowania w społeczeństwie demokratycznym i biegłego poruszania się na rynku pracy. Główne cele, w przyjętej przez MEN „Podstawie programowej”, dotyczącej przedmiotu –przyroda, stawiane przez szkołę to: rozumienie zależności istniejących w środowisku przyrodniczym, zdobycie umiejętności zjawisk przyrodniczych i dokonywania ich opisu, a także wyrobienie poczucia odpowiedzialności za środowisko. Jednakże najważniejszą umiejętnością, jaką powinni nabyć uczniowie po zakończeniu edukacji w szkole podstawowej to jest całościowe postrzeganie otaczającego świata. Zatem program przyrody powinien być spokojną i mądrą opowieścią, w ujęciu holistycznym. W myśl tak pojętej koncepcji planowanie zajęć nie powinno polegać na prostym zestawieniu zagadnień przeznaczonych do omówienia na określonym etapie nauczania. Istota planowania dydaktycznego, wyraża się w głównej mierze na przemyśleniu zachowań uczniów, które powinny wystąpić na lekcji. Skuteczność pracy nauczyciela wyznaczają, bowiem osiągnięcia uczniów, gdyż to właśnie oni bezpośrednio mają osiągnąć określone cele.

Planowanie nauczania jest podstawową częścią pracy nauczyciela, warunkującą jej wartości dydaktyczno- wychowawcze. Składają się na nie trzy etapy:

1. **planowanie kierunkowe-** polega na przygotowaniu wykazu celów poznawczych i wychowawczych, ustaleniu zakresu materiału kształcenia, a także form jego realizacji, ukierunkowuje czynności nauczyciela;
2. **planowanie wynikowe-** polega na opracowaniu wymagań programowych dotyczących kolejnych tematów lekcji, sformułowanych w postaci opisu opanowanych czynności, czynności powinny być stopniowane od poziomu koniecznego, przez podstawowy, rozszerzający i dopełniający;
3. **planowanie metodyczne-** polega na projektowaniu zajęć dydaktycznych, wytyczając tok kształcenia, plan metodyczny może być przedstawiony w formie konspektu bądź scenariusza, na tym etapie nauczyciel przekształca treść nauczania w sytuacje zadaniowe.

Pisząc plan wynikowy należy uwzględniać potrzeby danej grupy wiekowej uczniów. Powinien zawierać materiał nauczania i odpowiadające mu osiągnięcia uczniów, wskazując jednocześnie wynikające z nich czynności nauczyciela.

Dobry plan powinien podlegać określonym wymogom. Powinien być:

1. celowy- jego wykonanie powinno prowadzić do określonego celu;
2. wykonalny- mający duże prawdopodobieństwo realizacji;
3. zgodny wewnątrznie- bez wewnętrznych sprzeczności, przeciwieństw utrudniających realizację;
4. operatywny- łatwy w stosowaniu, przejrzysty, czytelny;
5. giętki- plastyczny, zwrotny, wrażliwy na konieczne modyfikacje;
6. szczegółowy- należycie ograniczony w detalach;
7. długodystansowy- z właściwym zasięgiem czasowym;
8. całościowy- obejmujący całość zadania;
9. racjonalny- ugruntowany poznawczo, zagłębiony;
10. prosty w budowie.

Uważam, że znaczące efekty przynosi hierarchizacja poszczególnych wymagań, co pogłębia znajomość treści nauczania, przyczynia się do większej obiektywizacji oceny, chroni przed monotonią i rutyną dydaktyczną, przypadkowością i chaotycznością działań. Każdy uczeń powinien wykazać się określonym zakresem wiadomości, umiejętności i postaw. Wymagania stawiane przez nauczyciela winny być znane zarówno uczniom jak i rodzicom, można je na przykład wywiesić w klasie. Powinny być formułowane jako opisy opanowanych czynności. Muszą być zróżnicowane, jak zróżnicowani są uczniowie, konieczne jest stopniowanie wymagań tak, aby niższy poziom (zwłaszcza konieczny i podstawowy) obejmował wiedzę przystępną, niezbędną, bezpośrednio użyteczną na danym etapie nauczania oraz w czasie dalszej nauki i pozaszkolnej działalności ucznia. Natomiast wymagania rozszerzające i dopełniające obejmują treści trudniejsze, mniej typowe, przydatne lecz nie niezbędne na dalszym etapie, pośrednio użyteczne lub o trudno przewidywalnej użyteczności. Nauczyciel może określić wymagania wykraczające poza treść programową. Z doświadczenia mogę stwierdzić, iż ma to widoczny wpływ na efektywność nauczania i wzrost świadomości zdobywanej wiedzy, nabywanie umiejętności przez uczniów. Zwiększona motywacja to również dla nauczyciela większa satysfakcja zawodowa.

Poniżej zamieściłam przykładowy plan wynikowy z przyrody, klasa V, wg programu wydawnictwa "NOWA ERA" DKW-4014-165/99.